

УДК 373.24:37.07: [37.091:005.22]

DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2025.08>**Ірина Романюк,**

ORCID iD 0000-0002-8935-3667

старший викладач кафедри теорії й методики

дошкільної та початкової освіти

Миколаївський обласний інститут

післядипломної педагогічної освіти

вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна

iryna.romaniuk@toiippo.mk.ua

ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ РОБОТИ МЕТОДИЧНОГО КАБІНЕТУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСЕРЕДКУ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА

У методичній статті висвітлено питання формування осередку для фахового зростання педагогічних працівників закладів дошкільної освіти. Визначено п'ять основних завдань, спрямованих на підтримку спеціалістів в організації освітнього процесу. Акцентовано на формуванні й оновленні навчально-методичного забезпечення, створенні інноваційного простору, здійсненні педагогічної підтримки батьків із питань розвитку, виховання та навчання їхніх дітей; проведенні систематичного, цілеспрямованого оцінювання якості освіти. Досліджено напрями діяльності відповідно до кожного завдання, що потребують найбільшої уваги, та виявлено ускладнення, з якими стикається фахівець у їх реалізації. Представлено та схарактеризовано принципи методичної роботи. Розвинено ідеї А. М. Богуш щодо фасилітативної ролі вихователя-методиста в організації освітнього процесу, О. М. Добош – щодо створення інноваційного простору в закладі освіти, Т. Ю. Шинкар – щодо запровадження партнерської взаємодії з батьками в системі методичної роботи.

Ключові слова: вихователь-методист; дошкільна освіта; завдання і принципи методичної діяльності; методичний кабінет закладу дошкільної освіти; напрями методичної діяльності.

© Романюк І. А., 2025

Постановка проблеми. Дошкільна освіта в Україні, незважаючи на складні процеси, швидко розвивається з урахуванням нових засад в освіті. Важливою умовою якісної діяльності ЗДО є умотивований, творчий педагог, який постійно вдосконалює свої професійні компетентності; застосовує особистісно зорієнтований підхід в організації освітнього процесу, урізноманітнює види й форми пізнавальної діяльності та впроваджує інноваційні технології для стимулювання розвитку вихованців; сприяє формуванню здорового, безпечного, інклюзивного освітнього середовища; здійснює підтримку батьків у ви-

хованні їхніх дітей.

Супроводжує професійне зростання педагога в закладі дошкільної освіти вихователь-методист, діяльність якого розглядаємо як комплексний і системний процес, спрямований на підвищення рівня його організації та взаємодії з батьками вихованців; формування інноваційного простору, зокрема реалізації ініціатив та апробації програмно-методичного забезпечення. Підґрунтям такої багатовимірної діяльності є глибока обізнаність спеціаліста з досягненнями системи сучасних наук – педагогіки, психології, фахових методик та вміння застосовувати їх у своїй практичній

діяльності. За визначенням А. М. Богуш, «вихователь-методист – це висококваліфікована, професійно-освічена, грамотна особистість, яка виконує роль фасилітатора (помічника) в організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та досягнення його якісного результату» (Богуш А., 2022, с. 14). Саме вихователь-методист організовує та скеровує діяльність методичного кабінету закладу дошкільної освіти, якій має стати центром продуктивної професійної взаємодії у виконанні основних його завдань: надання допомоги педагогічним працівникам у їхньому професійному зростанні; формування та оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; створення інноваційного методичного простору; здійснення педагогічної підтримки батьків у питаннях виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей дітей; систематичне, цілеспрямоване оцінювання якості освіти (Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2025 № 407).

Особливо гострою є потреба в диференційованому добиранні форм і методів, у поєднанні традиційних і сучасних підходів до взаємодії з педагогами; системному управлінні безперервним процесом впливу на якість і результативність діяльності кожного педагога, групи або колективу відповідно до поставлених завдань; супровід і проєктування освітнього процесу щодо впровадження інноваційних технологій; створення в освітньому закладі середовища творчості.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Багато вчених порушують питання щодо особливостей методичної роботи в ЗДО. Сутність понять «методична робота», «методична діяльність» досліджує А. М. Богуш (2022). Важливо орієнтуватися на систематичну, повсякденну роботу педагогів в удосконаленні їхньої професійної діяльності з вихо-

вання, навчання та розвитку дітей раннього та дошкільного віку, покращення результатів цього процесу.

У розвідках Т. Ю. Шинкар щодо багатоаспектності методичної роботи, крім питань супроводу професійної компетентності педагогів, підвищення їхньої фахової майстерності, узагальнення педагогічного досвіду та вивчення динаміки змін у розвитку дітей тощо, увага зосереджена на моделюванні освітнього процесу, запровадженні партнерської взаємодії з батьками та опрацюванні й доборі наукової, методичної, літератури (Шинкар Т. Ю., 2020, с. 252–257), що є важливим для сучасного спеціаліста.

Акцентує на переосмисленні підходів до методичного супроводу діяльності педагогічних працівників Н. І. Скрипник. Учена вказує на потребу розвитку їхнього освітнього потенціалу, стимулювання до самовдосконалення (Скрипник Н. І., 2021, с. 148). У своїх дослідженнях авторка визначає ключові завдання та умови ефективної діяльності.

Актуалізувала питання інноваційної діяльності методичного кабінету в закладі дошкільної освіти О. М. Добош, що, з її погляду, спрямована на індивідуалізацію форм і методів фахового впливу залежно від рівня професійної майстерності педагогів; створення системи їхньої безперервної освіти; розроблення індивідуальних програм творчого розвитку для кожного спеціаліста, і як результат – гармонійно розвинений, компетентний, адаптований до сучасних умов життя дошкільник (Добош О. М., 2013, с. 64–66). Попри те, що дослідження проведено ще у 2013 році, питання інноваційної діяльності методичного кабінету потребує подальшого вивчення. Урахування всіх зазначених складників сприятиме професійному зростанню педагогів.

Водночас із внутрішньою методичною діяльністю вихователя-методиста С. О. Тесленко звертає увагу на зовнішню: «організація співпраці з іншими освітніми закладами; пропаганда просвітницької діяльності у засобах масової інформації»

(Тесленко С. О., 2022, с. 41–44). Для закладу дошкільної освіти це є викликами, адже потребує розширення функцій методичної діяльності. Розвідку О. В. Шикиринської та Т. Ю. Петришиної присвячено визначенню завдань створення науково-методичного забезпечення в закладі дошкільної освіти (Шикиринська О. В., Петришина Т. Ю., 2023, с. 100–107). Зауважимо, що, як і в дослідженнях Н. І. Скрипник, у цій розвідці визначено низку завдань, зокрема: поширення й узагальнення передового педагогічного досвіду; організація співпраці з іншими закладами для підвищення ефективності впровадження програмно-методичного забезпечення; аналіз стану освітнього процесу та рівня досягнень дітей відповідно до завдань державного стандарту; використання сучасних наукових досліджень у розвитку, навчанні та вихованні дітей раннього та дошкільного віку.

Актуальною є потреба забезпечення ефективної взаємодії педагогічного колективу з родинами, що зумовлено зокрема нормами Закону України «Про дошкільну освіту». Знання та навички спеціалістів щодо педагогічної підтримки батьків найбільш ефективно можна сформулювати саме в системі методичної діяльності закладу освіти. Цьому питанню присвячено дослідження І. М. Феднової, яка вважає методичну систему закладу дошкільної освіти «середовищем, сприятливим для розвитку особистості вихователя, його професіоналізму, майстерності, мотивації його до творчості й підвищення кваліфікації», визначаючи такі функції: інформаційну, навчальну, контрольну-діагностичну, корекційно-прогностичну, організаційну, дослідницьку, комунікативну, виховну, гностичну (Феднова І. М., 2020, с. 131–140).

Попри широке висвітлення у фахових джерелах досліджень є потреба в узагальненні й визначенні основних завдань діяльності методичного кабінету, конкретизації напрямів їх реалізації, формулювання принципів, на яких діяльність вибудовано. Нині це актуально через втрату чинності Примірного положення про методичний

кабінет закладу дошкільної освіти (Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 372 (Втрата чинності від 04.04.2025)).

Формулювання мети і завдань статті. Метою статті є дослідити особливості роботи методичного кабінету закладу дошкільної освіти як осередку професійного зростання педагогів в умовах змін законодавства в галузі названої освіти.

Завдання статті:

1. Визначити основні завдання й напрями роботи вихователя-методиста дошкільної освіти в методичному кабінеті.

2. Розглянути результати опитування фахівців щодо визначення напрямів, за якими педагоги потребують найбільшої методичної підтримки.

3. Виокремити принципи діяльності методичного кабінету закладу дошкільної освіти та надати характеристику кожному з них.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування набутих результатів дослідження. За останні роки методична діяльність у дошкільній освіті України трансформується, набуває багатозначності, різноплановості, індивідуалізації, динамічності та гнучкості. Для розуміння функціонального навантаження, що покладено на вихователя-методиста відповідно до законодавства про дошкільну освіту, яке щоразу зростає з появою кожного нового нормативного документа, а також з урахуванням втрати чинності наказу МОН України від 16.04.2018 № 372, яким керувалися у своїй роботі спеціалісти, є потреба в систематизації їхніх функцій відповідно до основних завдань діяльності методичного кабінету.

Аналіз досліджень вищезазначених праць учених дає змогу визначити завдання діяльності методкабінету, зокрема: 1) надання методичної підтримки педагогічним працівникам у їхньому професійному зростанні; 2) формування й оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; 3) створення інновацій-

ного методичного простору; 4) здійснення педагогічної підтримки батьків із питань виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей дітей; 5) систематичне, цілеспрямоване оцінювання якості освіти.

На підставі аналізу наукових джерел, багаторічного методичного досвіду систематизуємо та визначимо напрями діяльності вихователя-методиста відповідно до п'яти наведених вище основних завдань діяльності методичного кабінету. З цією метою у 2025 році проведено опитування керівників та вихователів-методистів ЗДО з різних регіонів України (532 респонденти) за авторською анкетой, яку складено із запитань, що дали змогу обрати пріоритетні напрями діяльності вихователя-методиста з-поміж визначених варіантів:

- Із яких питань педагоги потребують найбільшої методичної підтримки? Що з переліку навчально-методичного забезпечення освітнього процесу потребує найбільших зусиль?
- Що є найважливішим у створенні

інноваційного простору в дошкільному закладі?

- Які форми педагогічної підтримки найкраще сприймають батьки вихованців?
- Які управлінські рішення за результатами оцінювання якості освіти найрідше ухвалюють?

Представимо узагальнені й визначені основні напрями діяльності методичного кабінету, а також результати опитування фахівців ЗДО.

Завдання 1. Надавати методичну підтримку педагогічним працівникам у їхньому професійному зростанні. Напрями завдання перелічено в таблиці 1.

Відповідно до результатів анкетування педагоги найбільш потребують підтримки з таких питань: організація процесу навчання дітей з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальних програм розвитку (65,4 %); складання, коригування планів роботи (65,1 %); здійснення моніторингових досліджень досягнень вихованців (60,6 %) (таблиця 1).

Таблиця 1

**Напрями, з яких педагоги потребують
найбільшої методичної підтримки**

Напрями	Результати
Підвищення кваліфікації	120 (22,9 %)
Атестація	190 (36,3 %)
Розвиток професійної компетентності в міжатастаційний період, урахування освітню кваліфікацію, педагогічний досвід та результативність освітнього процесу через розширення та оновлення теоретичних знань та набуття практичних умінь організації освітньої діяльності	284 (54,3%)
Реалізація обраних (розроблених) освітніх, парціальних програм для організації освітнього процесу	190 (36,3 %)
Складання, коригування планів роботи (організації освітнього процесу з дітьми)	340 (65,1 %)
Упровадження у професійну діяльність наукових та практичних досягнень у галузі дошкільної освіти з подальшим оновленням освітнього процесу	297 (56,8 %)
Розроблення методичних рекомендацій, дидактичних ігор і вправ, розвивальних посібників із різних видів діяльності з дітьми	98 (18,7 %)
Здійснення моніторингових досліджень освітніх досягнень вихованців	317 (60,6 %)

Організація партнерської взаємодії з батьками та іншими законними представниками вихованців групи	146 (27,9 %)
Формування індивідуального проєктного плану (маршруту) професійного розвитку педагога	256 (48,9 %)
Організація діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку	342 (65,4 %)
Організація освітнього предметно-просторового середовища	197 (37,7 %)

Джерело: авторський варіант

Завдання 2. Формувати та оновлювати навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, а саме: програми, зокрема ті, що обрали (розробили) педагоги; приклади перспективного й календарного планів, конспектів, сценаріїв, алгоритмів різних форм організації діяльності з вихованцями; апробовані інтернет-ресурси; сформовані картотеки, циклограми різних видів діяльності; матеріали перспективного педагогічного досвіду з упровадження технологій у роботу з дітьми.

Зазначимо, що ефективність діяльності залежить від регулярного інформування педагогів про нормативні документи в га-

лузі дошкільної освіти, наукові дослідження, методичні доробки. Найбільших зусиль у формуванні та оновленні навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, як зазначають респонденти, потребує представлення перспективного педагогічного досвіду з упровадження інноваційних технологій у роботу з дітьми (59,3 %). Також відповідачі підкреслюють, що для педагогів є важливим добір інтернет-ресурсів за освітніми напрямками (39,4 %), наявність прикладів картотек, циклограм різних видів діяльності з дітьми (37,1 %), а це потребує вагомого професійного ресурсу (таблиця 2).

Таблиця 2

Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, створення якого потребує найбільших зусиль

Перелік	Результати
Освітні та парціальні програми для організації освітнього процесу	159 (30,4 %)
Приклади перспективного і календарного планів організації освітньої діяльності з дітьми	178 (34 %)
Картотеки, циклограми різних видів діяльності з дітьми	194 (37,1 %)
Перспективний педагогічний досвід упровадження інноваційних технологій у роботу з дітьми	310 (59,3 %)
Інтернет-ресурси за освітніми напрямками	206 (39,4 %)
Приклади конспектів, сценаріїв, алгоритмів різних форм організації діяльності з дітьми – свят, розваг, ігор, дослідно-пошукової, організованої навчально-пізнавальної діяльності тощо	143 (27,3 %)

Джерело: авторський варіант

Завдання 3. Створювати інноваційний методичний простір. Для його реалізації необхідно забезпечувати особливі умови (таблиця 3), а вихователю-методисту важливо вміти координувати взаємодію з іншими закладами освіти, культури, спорту

тощо для повнішої реалізації завдань формування життєвої компетентності дітей.

На запитання анкети «Що є найважливішим у створенні інноваційного простору в дошкільному закладі?» респонденти, відповідаючи, зазначили необ-

хідність розвивати творчу ініціативу кожного педагога та реалізовувати її, а саме стимулювати їх до розроблення освітніх практик, участі в проєктах тощо (80,7 %); об'єднувати педагогічний колектив через виконання колегіально визначених річних

завдань (66 %), а також розвивати навички професійної діяльності фахівців на засадах самооцінювання власних компетентностей та аналізування результатів освітнього процесу (54,7 %) (таблиця 3).

Таблиця 3

**Найважливіші умови створення інноваційного простору
в закладі дошкільної освіти**

Умови створення інноваційного простору	Результати
Об'єднання педагогічного колективу через виконання колегіально визначених річних завдань	345 (66 %)
Сприяння діяльності внутрішніх професійних спільнот як стимулу розвитку професійної творчості педагогів	158 (30,2 %)
Розвиток творчої ініціативи кожного педагога та її реалізація	422 (80,7 %)
Поліпшення діяльності педагогів на засадах самооцінювання професійних компетентностей	334 (63,9 %)
Розвиток культури академічної доброчесності в усіх учасників освітнього процесу	210 (40,2 %)
Апробування програмного, навчально-дидактичного забезпечення в роботі з дітьми	195 (37,3 %)
Створення позитивного психологічного клімату	286 (54,7 %)
Запровадження за потреби форми здобуття дошкільної освіти, зокрема мережеву та/або дистанційну форми та/або педагогічний патронаж	100 (19,1 %)
Залучення цифрових ресурсів для професійного зростання педагогів	301 (57,6 %)
Застосування цифрових ресурсів для організації освітнього процесу	310 (59,3 %)
Взаємодія закладу дошкільної освіти з науковими установами	97 (18,5 %)

Джерело: авторський варіант

Завдання 4. Здійснювати педагогічну підтримку батьків із питань виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей дітей.

Сучасна педагогіка базується на рівноправній та взаємовигідній взаємодії між педагогами, дітьми та їхніми батьками. Основна мета дорослих – створити позитивне та ефективне освітнє середовище, де всі об'єднані спільними цілями та відповідальні за розвиток дитини.

Педагогічна підтримка батьків – це систематична професійна допомога, спрямована на покращення їхніх навичок виховання, навчання та розвитку дітей, під-

тримку в реалізації батьківських обов'язків, формування позитивної взаємодії дітей і батьків.

Забезпечення педагогічної підтримки батьків відбувається з дотриманням міри й взаємної поваги через: проведення консультацій за запитами – педагогічні, психологічні, методичні, інформаційні тощо; організація освітніх заходів – семінарів, тренінгів, курсів тощо; ознайомлення із навчально-методичним забезпеченням для здобуття дошкільної освіти, ознайомлення з яким сприяє розумінню особливостей різних видів діяльності та взаємодії з дітьми (Закон України «Про дошкільну освіту». Стаття 14, 2024).

З огляду на актуальність питання формування у ЗДО системи педагогічної підтримки батьків вихованців, важливо з'ясувати, які ж форми підтримки фахівці вважають найкращими. За результатами опитування визначено, що найбільш ефективним є залучення родин до очних освітніх заходів із дітьми – 76,7 %. І нині продук-

тивними є: індивідуальні очні консультації (56,4 %); очні групові консультації (54,7 %) та освітні заходи (54,5 %). Це засвідчує, що реальні очні зустрічі з батьками найбільше впливають на їхню обізнаність в особливостях розвитку дітей та розширення навичок взаємодії з ними (таблиця 4).

Таблиця 4

**Форми педагогічної підтримки,
що найкраще сприймають батьки вихованців**

Форми педагогічної підтримки	Результати
Очні групові консультації – педагогічні / методичні, психологічні, інформаційні	286 (54,7 %)
Онлайн групові консультації – педагогічні / методичні, психологічні, інформаційні тощо	73 (14 %)
Очні освітні заходи з дітьми (організація певної форми освітнього процесу)	401 (76,7%)
Очні групові освітні заходи – курси, семінари, тренінги, майстер-класи	285 (54,5 %)
Відеоролики про освітній процес у групі за визначеною темою (розвиток компетентності вихованців)	257 (49,2 %)
Індивідуальні онлайн-консультації в синхронному режимі	76 (14,5 %)
Індивідуальні очні консультації	295 (56,4 %)

Джерело: авторський варіант

Завдання 5. Систематично, цілеспрямовано вивчати та оцінювати якість освіти та освітньої діяльності відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Важливо на основі аналізу набутих даних ухвалювати колегіальні рішення з різних питань, які сприяли б покращенню рівня розвитку ЗДО, зокрема представлених у таблиці 5.

Виявлено, що 62,9 % респондентів залишають поза увагою рішення щодо за-

безпечення педагогів навчально-дидактичними, цифровими та іншими ресурсами; 52,2 % – про співпрацю з іншими закладами освіти, культури, спорту, науковими та методичними установами, фізичними та юридичними особами, що сприяють якості освіти; 44,7 % – про внесення змін у розпорядок дня, орієнтовний розподіл пізнавальних занять та інших форм діяльності з дітьми (таблиця 5).

Таблиця 5

**Управлінські рішення за результатами оцінювання якості освіти,
які найрідше ухвалюють**

Управлінські рішення	Результат
Унесення змін у розпорядок дня, орієнтовний розподіл пізнавальних занять та інших форм діяльності з дітьми	234 (44,7 %)
Упровадження освітніх технологій, методик, програм тощо з метою динамічних змін у розвитку вихованців	141 (27 %)

Оновлення та забезпечення освітнього середовища у групових приміщеннях	180 (34,4 %)
Унесення змін в організації структури методичного супроводу професійного зростання педагогів	194 (37,1 %)
Упровадження змін у систему та підходи до взаємодії з батьками вихованців	185 (35,4 %)
Унесення змін у побудові та змісті внутрішньої системи оцінювання освітніх та управлінських процесів	201 (38,4 %)
Упровадження змін у плануванні певного освітнього напрямку в організації освітнього процесу	120 (22,9 %)
Організація методичних заходів щодо розвитку професійної компетентності педагогічних працівників	78 (14,9 %)
Забезпечення педагогів навчально-дидактичними, цифровими та іншими ресурсами	329 (62,9 %)
Узагальнення досвіду діяльності дошкільного закладу за певним напрямом	109 (20,8 %)
Узагальнення педагогічного досвіду освітянина	113 (21,6 %)
Розроблення внутрішніх локальних документів: рекомендацій, порядків, положень	157 (30 %)
Відзначення та заохочення працівників та інших учасників освітнього процесу	230 (44 %)
Співпраця з іншими закладами освіти, культури, спорту, науковими та методичними установами, фізичними та юридичними особами, які сприяють розвитку освіти	273 (52,2 %)
Дотримання академічної доброчесності	132 (25 %)

Джерело: авторський варіант

У контексті окреслених п'яти основних завдань методичного кабінету стверджуємо, що вихователі-методисти належить уміло послуговуватися навичками аналізу, планування, організації, координування та оцінювання діяльності конкретного фахівця та педагогічного колективу в цілому, адже головна його місія – забезпечувати реалізацію творчого потенціалу фахівців та підвищувати їхні професійні компетентності, тобто поліпшувати якість освітнього процесу. І щоб система методичної діяльності працювала без збоїв, варто визначити її основні принципи.

Опрацювання досліджень учених щодо діяльності методичного кабінету засвідчує, що кожний має свій погляд на основні засади, які сприяють якісному методичному супроводу професійного зростання педагогів. На думку А. М. Богуш, варто виокремити такі принципи: науковість, доступність; мотивація роботи вихователів; створення позитивного емо-

ційного й психологічного клімату в ЗДО; поєднання колективних й індивідуальних форм роботи з педагогами; створення індивідуальної освітньої траєкторії, а також розвивального освітнього середовища ЗДО; інформатизації; розвитку дослідницької діяльності методиста; професійна рефлексія (Богуш А. М., 2022, с. 15–16). У роботі вихователя-методиста необхідною умовою є поєднання колективної співпраці й індивідуальної підтримки кожного спеціаліста на засадах результатів самооцінювання.

Для реалізації завдань методичної роботи, як зазначає Л. В. Лохвицька, важливими є принципи: надання пріоритету самостійності; корпоративна співпраця; дорадницька підтримка, актуалізація передового педагогічного досвіду; розвиток освітніх потреб; педагогічна креативність (Лохвицька Л. В., 2018, с. 55–59). Усі є значущими, зокрема стимулювання педагогів до самостійності у професійній діяльності,

тобто використання норм академічної свободи.

Надаючи перелік принципів методичної роботи, а саме: «науковість; практична спрямованість; оперативність, мобільність; прогностичність, випереджальний характер; оптимальне поєднання індивідуальних, групових та масових форм методичної роботи», С. О. Тесленко вважає провідними – диференціацію, безперервність та адресність (Тесленко С. О., 2022, с. 41–44). Для практиків завжди є важливим навчання з використанням практичних видів робіт, що сприяють більш якісному впровадженню інновацій в освітній процес.

У Положенні про методичний кабінет закладу дошкільної освіти, яким фахівці послуговувались упродовж останніх семи років, представлено принципи демократизму, відкритості, інформаційно-аналітичного супроводу, стимулювання до безперервності професійного вдосконалення, які є важливими для сучасної діяльності методичного кабінету. У сучасних нормативно-правових актах немає переліку

принципів, за якими доцільно вибудовувати діяльність методичного кабінету в закладі дошкільної освіти. Аналіз наукових, методичних, зокрема й законодавчих джерел, а також досвід методичної діяльності закладів дошкільної освіти дав змогу авторці розвідки визначити п'ять основних принципів, що якнайбільше відповідають змісту роботи вихователя-методиста, як-от: демократизм; відкритість і колегіальність, зокрема корпоративна співпраця та дорадницька підтримка; системний підхід до методичної діяльності; науковість, гнучкість і прогностичність методичної роботи; академічна свобода. Надамо характеристику кожному принципу.

Принцип демократизму передбачає, що всі учасники освітнього процесу мають рівні можливості, повагу до індивідуальних потреб та участі в ухваленні рішень щодо організації освітньої діяльності закладу. Він передбачає рівність, співпрацю, різноманітність, відкритість, громадсько-державне управління, самоорганізацію (таблиця 6).

Таблиця 6

Характеристика принципу демократизму

Характеристика	Способи забезпечення
Розвиток демократизму в педагогічному колективі здійснюється через: - створення сприятливого психологічного клімату – атмосфери доброзичливості, взаємоповаги, довіри та взаєморозуміння; - заохочення ініціативи та творчості педагогів; - урахування індивідуальних особливостей професійного розвитку кожного педагога; - забезпечення доступу до професійної інформації та ресурсів; - проведення аналізу результатів методичної роботи; - надання змоги кожному висловити свою думку та враховувати думки педагогічного колективу в ухваленні рішень.	Способи створити рівні умови для всіх педагогів: - розподілити справедливо педагогічне навантаження та час для виконання інших трудових функцій; - забезпечити рівні можливості для професійного зростання – підвищення кваліфікації, участь у внутрішній методичній діяльності, самоосвіта; - підтримувати професійні ініціативи кожного педагога та створювати умови для їх реалізації; - відкрито комунікувати та створювати атмосферу довіри й відкритості, де кожен педагог може вільно висловлювати свою думку; - забезпечувати педагогів необхідними матеріалами, обладнанням та ресурсами для ефективної роботи.

Наголосимо на тому, що неупереджене ставлення до всіх педагогів, уникнення дискримінації та нечесності, створення рівних умов реалізації професійних, творчих можливостей кожного педагогічного працівника є чинником створення атмосфери взаємоповаги та професійного зростання, що позитивно впливає на якість освітнього процесу. Принцип демократизму в діяльності методичного кабінету сприяє тому, що він стає не просто місцем виконання визначених законодавством функцій, а платформою, осередком для комфортної взаємодії та розвитку інноваційних ідей в організації освітнього процесу	Способи підтримувати рівні можливості в закладі: ● систематично оцінювати професійну компетентність педагогів, щоб визначити сильні сторони й напрями розвитку; ● складати індивідуальні плани професійного розвитку разом із педагогами; ● запроваджувати систему наставництва для молодих педагогів, які не мають досвіду педагогічної діяльності, та / або студентів, що проходять практику; ● удосконалювати умови, що сприяють інтересу педагогів до пошуків нових шляхів виконання професійних завдань в організації освітнього процесу; ● визначати систему заохочення педагогів за досягнення та внесок у розвиток закладу
--	---

Джерело: авторський варіант

У діяльності методичного кабінету є важливим дотримуватися **принципу відкритості і колегіальності, зокрема корпоративної співпраці та дорадницької підтримки** (таблиця 7).

Таблиця 7

Характеристика принципу відкритості і колегіальності, зокрема корпоративної співпраці та дорадницької підтримки

Характеристика	Способи забезпечення
Усі педагоги мають змогу ознайомитися з діяльністю кабінету, брати участь у методичних заходах та отримувати необхідну інформацію. <i>Колегіальність</i> – це принцип, за яким колективно обговорюють, оцінюють та ухвалюють рішення щодо різних питань діяльності закладу дошкільної освіти, зокрема й розвитку професійної компетентності педагогів. Він базується на ідеї, що колективна думка та досвід можуть забезпечити більш об'єктивну й справедливую оцінку. <i>Корпоративна співпраця</i> передбачає спільну діяльність педагогів з питань планування, організації та корекції освітнього процесу тощо. Тому вихователь-методист	Способи забезпечити відкритість інформації про методичну діяльність: ● розміщувати на сайті закладу інформацію, що визначено в законодавстві – освітні програми, що реалізуються в закладі освіти, та перелік освітніх компонентів, які передбачено відповідною освітньою програмою; річний звіт про діяльність ЗДО тощо; ● групувати за окремими розділами матеріали методичного кабінету; ● створювати в ЗДО стенди, зокрема віртуальні, з інформацією про методичну діяльність; ● організовувати відкриті заходи з дітьми, взаємодію з батьками;

має пропонувати педагогам брати участь у роботі творчих, ініціативних, проблемних, експертних, моніторингових, динамічних груп. <i>Дорадницька підтримка</i> відбувається у формі методичного супроводу, наставництва, коли професійність певного фахівця дошкільної справи, його високий рівень компетентності є прикладом для інших і слугує зразком наставництва для інших педагогів	• проводити методичні заходи, щоб обмінюватися професійним досвідом і обговорювати впровадження технологій; • проводити засідання педагогічної ради, зокрема й у формі професійних консиліумів, відкритих дискусій, щоб обговорювати вибір та результативність виконання освітніх і парціальних програм
---	--

Джерело: авторський варіант

Системний підхід до методичного супроводу діяльності закладу передбачає, що всі компоненти методичної діяльності – від планування до оцінювання результатів – мають бути взаємопов'язані та спрямовані на досягнення загальної мети: підвищити

якість освіти через розвиток професійної компетентності педагогів. Вихователю-методисту важливо знати кожний компонент системного підходу до методичної діяльності та способи їх реалізації (таблиця 8).

Таблиця 8

Способи реалізації компонентів системного підходу до методичної діяльності

Компонент	Способи реалізації
Мотиваційно-цільовий	визначати чіткі й досяжні цілі методичної діяльності, що відповідають потребам закладу та сучасним вимогам дошкільної освіти
Планово-прогностичний	розробляти структуру методичної діяльності відповідно до визначених річних завдань діяльності закладу освіти; помісячний план методичної роботи з урахуванням можливості оперативного регулювання питань організації освітнього процесу
Організаційно-координувальний	забезпечувати координацію та ефективну організацію запланованих і позапланових заходів методичної діяльності, а також своєчасно коригувати їхній зміст
Інформаційно-аналітичний	здійснювати регулярний аналіз організації освітньої діяльності; проводити оцінювання рівня професійної компетентності педагогів, освітніх досягнень дітей; оцінювати ефективність методичної діяльності та її вплив на якість освітнього процесу, що дає змогу зрозуміти поточну ситуацію, передбачити зміни та оптимізувати діяльність. Проведення аналізу відбувається відповідно до моделі оцінювання, що визначено в Положенні про внутрішню систему забезпечення якості освіти ЗДО (Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти, затверджених наказом МОН від 04.03.2025 № 407)

Джерело: авторський варіант

Методична робота передбачає, що кожного та сприяти їхньому професійному розвитку. Тому важливо дотримуватися **принципу науковості, гнучкості й прогностичності** (таблиця 9).

Таблиця 9

**Стисла характеристика принципу науковості,
гнучкості й прогностичності**

Складники	Стисла характеристика
<i>Науковість</i>	- Опора на досягнення психолого-педагогічної науки – у роботі педагоги використовують сучасні наукові концепції, теорії та дослідження щодо розвитку дітей раннього та дошкільного віку та професійного зростання. - Систематичне вивчення та аналіз педагогічної літератури – педагоги ознайомлюються з передовим досвідом, оновлюють знання про методики, технології та підходи до організації освітнього процесу та його методичного супроводу. - Використання науково обґрунтованих форм, видів та прийомів – вихователь-методист ретельно добирає та розумно комбінує різні форми, види та прийоми методичної діяльності, аби реалізувати річні завдання закладу та допомогти колективу професійно зростати. - Проведення педагогічних досліджень – вихователь-методист спільно з педагогами вивчає ефективність нових технологій в організації освітнього процесу, спонукає розробляти власні авторські програми й технології
<i>Гнучкість</i>	- Забезпечення готовності до змін – здатність швидко адаптуватися до нових умов і вимог в організації освітнього процесу. - Індивідуальний підхід до кожного педагога – врахування його педагогічного досвіду, динаміки розвитку професійних компетентностей та інтересів, особливостей упровадження інноваційних технологій. - Коригування методичного процесу – змінювання планів, методів і форм взаємодії залежно від потреб педагогів і ситуацій у діяльності закладу освіти. - Інноваційна культура (відкритість до інновацій) – готовність експериментувати та впроваджувати нові ідеї
<i>Прогностичність</i>	- Передбачення можливих викликів – аналізування труднощів і проблеми в організації освітнього процесу, виявлення потенційних ризиків та розроблення шляхів їх подолання. - Планування розвитку – розроблення довгострокових планів розвитку освітнього процесу, професійних можливостей педагогічного колективу. - Забезпечення умов для безперервного професійного розвитку педагогів. У п.2. Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників визначено, що педагогічні і науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати свою кваліфікацію (Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800). У авторській статті висвітлено три взаємозалежні компоненти безперервного професійного розвитку педагога (Романюк І. А., 2023, с. 25–31)

Джерело: авторський варіант

Способи забезпечення науковості, гнучкості та прогностичності методичної роботи:

- створювати сприятливі умови для самоосвіти педагогів, зокрема позитивну психологічну атмосферу педагогічного партнерства та наставництва, упорядковувати простір методичного кабінету закладу дошкільної освіти;
- залучати педагогів до науково-дослідної роботи, участі в освітніх проєктах щодо впровадження сучасних технологій, спонукати узагальнювати педагогічний досвід та ділитися досвідом із колегами;
- співпрацювати з науковими та методичними установами, встановлювати партнерські відносини для консультацій і підтримки;
- аналізувати результати освітнього процесу, щоб з'ясувати особливості освітніх досягнень вихованців із подальшим корегуванням навчального процесу та методичної діяльності.

Принцип академічної свободи передбачає самостійність педагогічних працівників у: виборі освітньої та парціальних програм для організації освітнього процесу; провадженні інновацій, добору методів та форм взаємодії з дітьми; поширенні власного педагогічного досвіду.

Академічну свободу в закладі колектив розвиває на основі високого рівня педагогічної культури й професійної діяльності; відповідальності педагогів за результати освітнього процесу; дотримання правил академічної доброчесності, надання прикладів гідної поведінки. Відповідальність і доброчесність, професіоналізм – це взаємопов'язані поняття, що визначають якість та ефективність роботи в закладі освіти.

Отже, фахівець, який організовує функціонування методичного кабінету та саме так впливає на розвиток і взаємодію всіх учасників освітнього процесу, має дотримуватись у професійній діяльності провідних принципів, що зумовлює якість освіти в ЗДО.

Висновки та перспективи дослідження. На підставі аналізу наукових досліджень, змін у законодавстві в галузі дошкільної освіти та з урахуванням багаторічного методичного досвіду діяльності в закладах дошкільної освіти визначаємо п'ять основних завдань діяльності методичного кабінету: надання допомоги педагогічним працівникам у їхньому професійному зростанні; формування та оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; створення інноваційного методичного простору; здійснення педагогічної підтримки батьків у питаннях виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок і компетентностей дітей; систематичне, цілеспрямоване оцінювання якості освіти.

Результати опитування фахівців засвідчили, що педагоги найбільш потребують підтримки в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, у здійсненні моніторингових досліджень розвитку вихованців, з упровадження інноваційних технологій, розвитку творчої ініціативи та навичок самооцінювання власних компетентностей тощо. Це свідчить про зростаючу потребу в цих питаннях підтримки професійного зростання педагогічних працівників під час підвищення кваліфікації саме вихователів-методистів.

Методичний кабінет закладу дошкільної освіти, що впорядковано та діє на принципах демократизму, відкритості та колегіальності, зокрема корпоративної співпраці та дорадницької підтримки; системного підходу до методичної діяльності; науковості, гнучкості та прогностичності; академічної свободи, має стати осередком продуктивної професійної партнерської взаємодії, результатом якої є якість та ефективність організації освітнього процесу, зростання рівня розвитку вихованців та налагодження системи педагогічної підтримки їхніх батьків.

Перспективи дослідження полягають у вдосконаленні професійних компетентностей вихователя-методиста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб. / Богуш Алла. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. – 200 с.
2. Добош О. Організація роботи методичного кабінету дошкільного навчального закладу в умовах інноваційної діяльності / О. Добош // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2013. – Вип. 26. – С. 64–67. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_26_21
3. Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 № 3788-IX – Режим доступу: <https://surli.cc/uarpzd>
4. Лохвицька Л. В. Науково-методичне забезпечення системи дошкільної освіти: історична ретроспектива і напрями модернізації на сучасному етапі / Л. В. Лохвицька // Рідна школа. – 2018. – № 3–4. – С. 55–59.
5. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2025 № 407. – Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/94212/>
6. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF>
7. Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 372 (Втрата чинності від 04.04.2025). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0372729-18#Text>
8. Романюк І. А. Три взаємозалежні компоненти безперервного професійного розвитку педагога / І. А. Романюк // Практика управління дошкільним закладом. – 2023. – № 10. – С. 25–31.
9. Скрипник Н. І. Сучасні тенденції організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти / Н. І. Скрипник // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, 2021. – № (3). – С. 143–150. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2021.241759>
10. Тесленко С. О. Проблема організації і управління методичною роботою в закладі дошкільної освіти в теорії і практиці дошкільної освіти / С. О. Тесленко // Colloquium-journal. – 2022. – № 33(156). – С. 41–44. DOI: <https://doi.org/10.24412/2520-6990-2022-33156-41-44>
11. Феднова І. М. Система методичної роботи закладів дошкільної освіти як платформа з забезпечення розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності / І. М. Феднова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Вінниця : Друк плюс, 2020. – Вип. 57. – С. 131–140. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-57-131-139>
12. Шикиринська О. В., Петришина Т. Ю. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти / О. В. Шикиринська, Т. Ю. Петришина // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2023. – Вип. 69. – С. 100–108. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2023_69_12
13. Шинкар Т. Ю. Методична робота в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові аспекти / Т. Ю. Шинкар // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2020. – Вип. 28, том. 4. – С. 252–257.

METHODOLOGICAL OFFICE OF A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION AS A CENTRE OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A TEACHER: TASKS AND PRINCIPLES

Romaniuk Iryna,

*Senior Teacher of the Department of Theory and Methodology
of Preschool and Primary education*

*Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute
4-a, Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine*

iryna.romaniuk@moippo.mk.ua

The methodological article highlights the issue of forming a centre for the professional growth of pedagogical staff in preschool education institutions. Scientific sources are analysed in order to formulate the tasks of the methodological office, the activities of which are organised and directed by an educator-methodologist. Emphasis is placed on providing systematic support to pedagogical staff to enhance their professional competence; developing and updating the educational and methodological support of the educational process; creating an innovative learning space; providing pedagogical support to parents regarding the development, upbringing, and education of their children; and conducting systematic, targeted studies and evaluations of the quality of education and educational activities. The areas of activity of the educator-methodologist, taking into account each task that requires the greatest attention, are investigated, and the difficulties they face in their implementation are identified. It is shown that, in order to perform the tasks effectively, a specialist should possess skills in analysis, planning, organisation, coordination, and evaluation of both individual and collective teaching activities. The principles of methodological work are presented and characterised, namely: democracy; openness and collegiality, including corporate cooperation and advisory support; systematic methodological support of educational activities; scientific validity, flexibility, and prognosticity; and academic freedom. The ideas of A. M. Bogush on the facilitative role of the educator-methodologist in organising the educational process, O. M. Dobosh on the creation of an innovative space in the institution, and T. Y. Shynkar on the introduction of partnerships with parents into the system of methodological work are analysed.

Keywords: *directions of methodological activity; educator-methodologist; methodological office; preschool education; tasks; principles of activity.*

REFERENCES

1. Bohush, A. (2022). *Metodychna robota v zakladakh doshkilnoi osvity* [Methodical work in preschool educational institutions: teaching aids]. Odesa: vydavets Bukaiev Vadym Viktorovych (ukr).
2. Dobosh, O. (2013). Orhanizatsiia roboty metodychnoho kabinetu doshkilnoho navchalnoho zakladu v umovakh innovatsiinoi diialnosti [Organization of the work of the methodological office of a preschool educational institution in the context of innovative activity]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*. Vyp. 26, 64–67. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_26_21 (ukr).
3. Fednova, I. M. (2020). *Systema metodychnoi roboty zakladiv doshkilnoi osvity yak platforma z zabezpechennia rozvytku hotovnosti vykhovateliv do prosvitnytsko-konsultatyvnoi diialnosti* [The system of methodological work of preschool educational institutions as a platform for ensuring the development of educators' readiness for educational and consulting

activities]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vinnytsia: Druk plius. Vyp. 57, 131–140. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-57-131-139> (ukr).

4. Law of Ukraine «On Early Childhood Education» dated 06.06.2024 № 3788-IX. Retrieved from: <https://surli.cc/uarpzd> (ukr).

5. Lokhvytska, L. V. (2018). Naukovo-metodychne zabezpechennia systemy doshkilnoi osvity: istorychna retrospektyva i napriamy modernizatsii na suchasnomu etapi [Scientific and methodological support of the preschool education system: historical retrospective and directions of modernization at the present stage]. *Ridna shkola*, 3–4, 55–59 (ukr).

6. Metodychni rekomendatsii z pytan formuvannia vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladakh doshkilnoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.03.2025 № 407 [Methodological recommendations on the formation of an internal system for ensuring the quality of education in preschool educational institutions. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 04.03.2025 № 407]. Retrieved from: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/94212/> (ukr).

7. Model regulations on the methodological office of a preschool educational institution. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16.04.2018 № 372 (Invalid from 04.04.2025). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0372729-18#Text> (ukr).

8. Procedure for advanced training of pedagogical and scientific-pedagogical workers. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 21.08.2019. № 800. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF> (ukr).

9. Romaniuk, I. A. (2023). Try vzaiemozalezni komponenty bezperervnogo profesiinoho rozvytku pedahoha [Three interdependent components of a teacher's continuing professional development]. *Praktyka upravlinnia doshkilnym zakladom*, 10, 25–31 (ukr).

10. Shykyrynska, O. V. & Petryshyna, T. Yu. (2023). Osoblyvosti naukovo-metodychnoho zabezpechennia u zakladakh doshkilnoi osvity [Peculiarities of scientific and methodological support in preschool educational institutions]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vyp. 69, 100–108. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2023_69_12 (ukr).

11. Shynkar, T. Yu. (2020). Metodychna robota v zakladakh doshkilnoi osvity: normatyvno-pravovi aspekty [Methodical work in preschool educational institutions: regulatory and legal aspects]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 28, tom. 4, 252–257 (ukr).

12. Skrypnyk, N. I. (2021). Suchasni tendentsii orhanizatsii metodychnoi roboty v zakladi doshkilnoi osvity [Modern trends in the organization of methodological work in a preschool educational institution]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, (3), 143–150. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2021.241759> (ukr).

13. Teslenko, S. O. (2022). Problema orhanizatsii i upravlinnia metodychnoiu robotoiu v zakladi doshkilnoi osvity v teorii i praktytsi doshkilnoi osvity [The problem of organizing and managing methodological work in a preschool educational institution in the theory and practice of preschool education]. *Colloquium-journal*, 33(156), 41–44. DOI: <https://doi.org/10.24412/2520-6990-2022-33156-41-44> (ukr).

Стаття надійшла до редакції: 05.07.2025

Прийнято до друку: 24.09.2025